

סָמִיר

(סיפור)

מאת יעקב חורגין

סמיר בא לעולם במער משולש בין שני פרדסים. את הצלעות עטרו שני טורי ברושים צפופים ופסוקי־ראשם. הבסיס היה קטע מדרך־המלך. בקיץ שימש המער מרבץ־הפקר לעדת חרולים וקמשונים. היה זה סבך אפור, משמים למראה, כפקעת־ענק של קורי עכביש, שהיה נענה בריטון חרהרני וזעוף לכל מגע של רוח מצויה. בימות הגשמים נערמו כאן תפוזים מרקיבים, שלך־הפרדסים הסמוכים. ריח הדרים חמיץ וחריף עם בוהק זהב טפחו יום ולילה על שחורו של כביש האספלט. בוקרו של יום אחד גילה במער חידוש; היו אלו ארבע סוכות עלובות על מכונן. דפנותיהן וגגותיהן עשויים היו בלואי־סחבות צבעוניים, קרעי שקים בלים ומזוהמים וריקועי פחים תלודים וחרורים — ודאי שלל אשפתות ומזבלות. שני חמורים אפורים מצומקים עד לעור עצמותיהם, עמדו כפותים, ללא־נוע, בין הברושים. כלב מגודל, קצוץ אזנו האחת, רבץ לו רביצת־עצלותם לפניו, כשהוא משגר כנגדו נביחות־התוודעות קצרות. נשים אחדות העלו אש בציבור זרדים. גברים יחפים, אנשי קומה, שוטטו בין הסוכות והשלימו פת ושם את צורתן.

מי היו אוכלוסי־הזמנות אלה של אותו מער? — לא נודע. לפי לבושם ומנהגיהם — לא בידואים ולא צוענים. אולי איזו פליטה נידחת של גזעים ועממים נשכחים מלב הערבות והמדבריות. הנשים — פניהן היו מעוטרת מחרוזות כבידות ומצטלטלות של מטבעות עתיקים וסהרונים מנחושת, ולאפן נזמים גדולים, כעין החחים. והגברים — עיניהם מפויכות ושער ראשם המגודל משוח בעטרן מבאיש ודביק וקלוע לשתי פיאות שחורות ומתנוצצות, שירדו להם על אוניהם.

מאז התחיל אורח־חיהם של דרי המער החדשים, הסוכות היו מתרוקנות למשך כל היום כמעט. הגברים המעטים — מהם עבדו כשכירי יום בפרדסים קרובים או רחוקים, ומהם ששלחו ידם במלאכות, שאינן גראות ביותר לחוק ולמשטרה. הנשים, תרמילי שק תלויים ברצועות למצחן ומשולשלים על גבן, שוטטו בעיר העברית הסמוכה. כאן גברו בפחי האשפה שבחצרות ואגב כך היו קינות במשיכה מכל הבא ליד. ופעם אחת חזרה אשה מנשי המער במאוחר משיטוטיה, בתרמיל השק שעל גבה, בתוך שלל יומה, פירכס משהו חי ופועה. רגליה היחפות היו מגואלות בדם. בדרכה לסוכתה כרעה בשדה ללדת. נשמעה רק זעקה אחת, חטופה. ברוק מפיה רחצה את היילוד מחלאתו, בשניה שברה את צינור הטבור מזה ומזה, בקרע משמלתה חיתלה אותו הדק היטב, והטילתו לתרמיל, כהטל לשם חפץ בלה מפת האשפה. לאחר מנוחה קצרה קמה על רגליה ונשתרכה למעונה, בהשאירה

אחריה בעפר את משקע גופה ואת השיליה הטבולה בדם ובמים. פעיה דקה. בלתי פוסקת, לוותה אותה מגבה.

היילוד היה בן זכר. יבורך הבורא על חסדו. שתי כפות תמרים, שהוצבו במוזוות פתחה של אחת הסוכות, הכריזו ברבים, כי סוכה זו ולא אחרת היא שזכתה למשוך אליה את החסד הזה של הבורא. זה היה סמיר. אומצת בשר, מעין הרפש, ומעליה רעמת־חיה משונה, ומתוכה מבריקות שתי עינים שתורות בלהט־פרא אפל של שח־יער קטן. אומצת בשר לא־נדרשת ולא־נחשבת בעולם הגדול. זה היה סמיר. למן הרגע שהוא בא לעולם — בא עמו רגש של רעב. דדי אמו היו ריקים. הם היו נופלים ומתקפלים על פניו, מדי יינק מהם, כנאדות מרוקנים ומדולדלים. והוא היה מיבב בלא הפוגה כמעט — בשנתו ובהקיצה, בשכבו על מצע של זרדים בפתח הסוכה או בהיטלטלו בתרמיל השק. פעמים שהיתה אמו טובלת אצבעה ברוק ונועצתה אל פיו, אותו רגע משתתקת היבבה. כל יצוריו וכל חושיו היו מצטמצמים ביניקה סוערת וטורפנית, על מנת לשוב מיד וליבב ביתר עוז.

רק הזובבים לא הכזיבוהו. הללו שרצו במער ובכל אשר בו בשפעות לאי־נֶסֶפּור ואיש לא כיהה בהם; לא כיהה בהם מחמות עצלות ורגילות. הם דבקו בשיכבה צפופה, בהמולת זמזום ניצחת, בעיני החמורים ובין ירכיהם — ואזן לא נעה חנב לא זו לטורדם, הכלב נמנם לו בנחת תחת עננת זובבים, ורק לעתים רחוקות היה גוער בהם בנהס־איום עצלולי. גברים ונשים וילדים התהלכו או ישבו, שוחחו או עסקו במלאכה כלשהי — ונשאו עמם, ללא מחאה, מקהלות זובבים בוזיות עיניהם ושפתותיהם.

באותו זמן היה סמיר אורב לזובבים לטורפם; אורב בבלי דעת, רק בכוח רעבונו הנצחי, אשר הניע, הוא עצמו, את מכונת חייו הזעירה והרופסת. שכוב היה סמיר על מצע זרדיו בפתח, מוקף המוני זובבים מתרוננים — פיו פעור לרווחה, כלוע־מלכודת של צמחים לוכדי זובבים, ועיניו האפלות עוקבות אחרי תנועותיהם של אותם יצורים מתעופפים, שכל תא מבית־חומרו וכל גיד מנפשו נישאו אליהם בתשוקת־איתנים. והיה הפה בסגר מיד, מעצמו, כל אימת שחדר זובב לתוכו. ואז היו פניו מתכווצים במציצה תאוזתנית וממושכת, מתוך נחרת־תענוג כבושה וחייתית. פגרו הסחוט של הזבוב ניגר אחרי־כן עם הריר החוצה — ושוב הפה אורב לטרף חדש.

לאחר חדשים אחדים נעלמו הסוכות מן המער לפתע־פתאום, בין־לילה, כלעומת שהופיעו. במקום נותרו רק איזו סחבות מוזהמות, מבוך של עקבות רגלים בעפר, גומות מפוחמות, גללים וגושים של רעי קרוש ומשחיר. במשך הזמן צצו הסוכות, ותמיד ארבע במספר, בפינות שונות בארץ, בהר ובגיא; צוץ והעלם בפתאומיות, כמעט בקצב מיוחד וקבוע, בשקט מסתורי של צללים, כאילו לא היו ממש, אלא הדים מימים רחוקים וגשכחים, שעולים לעתים מסוימות בזכרוננו של הזמן.

מתחנה לתחנה גדל סמיר והלך. גופיפו הכחוש, העירום תמיד, נתמשך, והוא נשא לפניו כרס גדולה ותפוחה, שכאילו הודבקה אליו מן החוץ. מן הכרס נזדקר שרר מגודל, שלא הוסר כראוי בזמנו, כגוש רפש חסר צורה. פרעות ראשו הסבוכות, הלהט האפל בעיניה, רצינות־התמיד הקודרת והקהה בפניו, שלא ידעו צחוק וחיוך, הרגלו להתרוצץ בזריזות עכברים על ארבעותיו הדקות כקיסמים — כל זה שווה לו דמות של גור־חיות. בזמן הנדודים רכוב היה עם שאר הילדים על אחד ההמורים. בצאת אמו לשיטוטיה היה נישא אתה בתרמיל שק מוארך, כעין הערסל, שהיה תלוי על כתפה ויורד על צלעה.

וככל שגדל סמיר — גדל עמו רגש הרעב, ויבבותיו לא פחתו ולא פסקו. בהקיצו ובשנתו, על גב החמור או בערסל שעל כתף אמו — מיכב היה בקול של התול מילל, והיכבה, כנגע הזבובים, נעשתה הרגל בעדה הקטנה, ואיש לא השגיח בה. שוב לא ארב בפה־מלכודת לזבובים. עתה למד לצודם בכף ידו ולמלא את פיו. לא עוד הסתפק במציעה, אלא לעוס לעס את טרפו בשניו הקטנות והחזקות, שהספיקו לצמח. בנבור אמו בפחי האשפה היה סמיר נמשך בכוח איתנים, על־ידי הריחות החריפים, מן הערסל ישר לתוך הפח. וכאן, דחוק בגופיפו העירום בתוך תביל המבאיש והססגוני של קיא־מטבחים וגרוטות ושאר דברי מיאוס, יושב לו סמיר ישיבת־נחת, שיכור ומורעב שבעתים משלל הריחות שמסביבו, והוא בולע בעוורון כל אשר ניתן ללעיסה. עוד שנה — וסמיר נעשה טורף מנוסה. נוקדן לא היה בבחירת הטרף. כל דבר חי ונע עורר את חמדתו. חיפושיות ובני לטאות, עכבישים למיניהם ושגר־קרפדות; אכן, לא היה דבר מתועב עליו.

וכך הגיע סמיר לשנתו השביעית. בשתי השנים האחרונות התחילה המשפחה לראות בו ברכה. את אמו בשיטוטיה היה מלווה ברגל, כשהוא אחוז בשתי ידיו בשמלתה מאחור ומהדס בזריזות בין רגליה. ובעיר זכת לעצמאות גמורה. בעוד אמו מחזרת על האשפתות — היה סמיר משוטט בחוצות ומאסף גללים וזנבות סיגירות, את שללו היה טומן בתרמיל שק קטן, שהתקינה לו אמו ואשר היה תלוי על מצחו ויורד על גבו. ובתוך אותו תרמיל מצאו להם מקלט גם חפצים שונים, שלא היו בגדר הפקר — מעל אדני החלונות מבחוץ ואף מתוך הדירות מבית. תרמילו היה תמיד מלא כל טוב — חוץ מדברי מאכל, את אלה היה סמיר מכלה תיכף למציאותם.

יום אחד עטפו אביו בשק, שהותקן כעביה, נתן מטה בידו והרכיבהו על גב החמור. אמו כיחלה את ריסי עיניו, מה שהעמיק את להטן האפל, משחה את סבך פרעותיו בעטרן וקלעה אותן לשתי מקלעות על שתי אוזניו. לבסוף תלתה על צוארו רביד לנזי ולמגן מפני עין־הרע; חוט מזוהם ועליו חרוז כחול ויחיד מזוכית. מעתה נעשה סמיר לגבר, ל"בן־אנשים". ועוד באותו היום הוציאו אביו לעולם הרחב.

החמור גמע שבילי הרים עזובים, על גבו האב, ובחיק האב — סמיר, בכל תפארתו הגברית. כך הגיע לכפר מרוחק, האב ירד ונעלם בפתחה של חצר סמוכה,

מאחורי מסך־שקים מטופל ברבבות זבובים. מקץ שעת קלה נקרא אף סמיר להיכנס פנימה. אז נודע לו, כי נשכור נשכר כעוזר לרועה. את השכר המעט במזומנים קיבל האב. ואילו סמיר עצמו יקבל בשכרו לחם לפיו וקורת־גג לראשו.

האב נעלם על חמורו, לאחר שהעניק לבנו, כמתנת־פרידה, טפיחה קלה על גבו. סמיר נשאר בכפר. ניתן לו מעון בדיר אפל, ששימש גם לול וגם אורוה לחמור. ימי הגשמים באו לעולם. השק, שהיה תלוי עד עתה על כתפיו, הורם ונתלה על ראשו. מתחת לשק נראו רק קיסמי רגליו, כאודים חרוכים. מן השק נדף תמיד ריח חריף של צואה.

בבוקר־בבוקר יצא סמיר עם הרועה בעקבי העדר והוא בשקו ובמטהו. מחוץ לכפר מסתלק הרועה למערה סמוכה לשם נמנים עד הצהריים — וניטל אז על סמיר לשים עין על בני הבקר, דלי־הבשר וקטני־הקומה, של הכפר. עינים קהות, מלופלפות, בוהות בנקודת־האדם הקטנה אנב לחיכה והעלאת גרה. לאכלו היה סמיר מקבל שלוש פיתות עם קומץ "זעטר" טחון וממולח. כורכם היה בסחבה על בטנו — ומאותו רגע נעשה המטמון הזה מרכז כל חיותו. שם פעל לבו. שם השתכן מוחו. משם ניתנו פקודות החיים לכל חושיו ויצוריו. מעולם לא אכל סמיר סעודה שלימה ורצופה. מהלך היה וצובט פעם בפעם, בחרדת־זהירות, מן הפיתות, ומניח פירור־פירור לתוך פה ממולא רוק חמים ומתקתק. חפץ היה לקיים את מטמונו בלי גבול — ואולם הוא היה כלה. גילוי זה היה מטיל עליו חרדה גדולה. הוא היה מתיר בידים רוטטות את הסחבה ומבלש אחרי כל פירור נסתר, עד שלא נמצא עוד דבר. ומיד, עם גילוי זה ממש, אווזו רגש הרעב הישן, והוא עדיין אינו רעב בחוש. ובאותו רגע יפתח סמיר ביללתו, כהרגלו מאז בא לעולם. בני הבקר בוהים בו מכל צד — והוא עומד על עמדו ומשגר יללות כלביות לתוך החלל וקוצר הדים ובנות־הדים מן הערוצים והגיאיות שמסביב.

רגש הרעב זונק מעל בטנו, מן המקום שעליו נחו הפיתות, והוא מעוטף בתחושת קור רעה. חושיו של סמיר מתחדדים. ריח עשב ובקר, ריח גללים חמים וטריים, שאון הלחיכה והלעיסה — כל אלה תולמים על חושיו ומדהימים אותם; כל אלה מחדדים בו את הרגש הזה עד לחוד הסכין, החותכת בכל תא בבשרו ובכל עצב מעצביו. הפרות לעיסתן פוסקת פתאום בבת אחת, ועוד הגרה בפיהן. העומדות על רגליהן מפסיעות צעד־צעד אחורנית, כנהדפות בכוח לאחוריהן. הרבוצות לארץ ומעלות גרה — קמות מרבצן, וכולן יחד מתלקטות צניפה אחת. כך עומדות הן צפופות, דוממות מאוד. ללא ניד וללא רחש, ראשיהן מלוכסנים למטה, קורי ריר מידלדלים משפתותיהן. משהו בעיניו של סמיר, באותם הרגעים, הוא שמבעיתו. משהו קדום מאוד, רע וטורפני, שרק אינסטינקט־התורשה של בעל־החי הנטרף עשוי להבחין בו. ולפתע ייעקר סמיר ממקומו — וכולו רועד מקור ושניו נוקשות שטוף ושטוף במרוצה פרועה, לאין תכלית, על־פני השדה, תוך להג יבבני, מבקש רחמים: — רעב הוי אנשים... רעב... רעב...

בראשית האביב נמסר לסמיר עדר עזים קטן עם גדיהן הצעירים. העטינים

היו נתונים בתוך כיסי עור משומנים — והיו הגדיים, ארוכי האזנים, מתלכטים בין רגלי אמותיהם, כשהם מלחכים באכזבה את הכיסים, לחוך ופעה ביחידות ובמקהלה. סמיר נצטווה לנהל את העדר לגיא. שם נשתמר עוד העשב ברוכו ובעסיסיותו, בזמן שבמקומות אחרים כבר הספיקו החמסינים הראשונים להכותו בחורון. היה זה גיא צר, ששימש ערוץ לנהל־אכזב. מזה ומה עטרוהו הרים תלולים, שעל שיפועיהם התגוררו בערבוביה טרשים אפורים וזעופים, חרולי־אשתקד מתגרדים ומתאנחים — ומסביב להם, ואף ביניהם, ירקות צוהלת ורעננה של דשא צעיר, מרוקמת פה ושם ריקמת פרחים בשלל צבעים. קרקע הואדי היה קרוח, זרוע צרורות ושיברי סלעים סחופים, ואילו גדותיו נתהדרו במרבדי ירק ופרחים, שעליהם טיילו ברוח הקלה שיחי הרדוף באודם ורדיהם, זיתים בודדים וצפצפות קיפחות וערומות.

סמוך לצהרים נתרצו מעל הגיא גושי עננים כבדים וקודרים, צלם מזה את כל הצבעים והותיר רק את האפרורית השוממת של הטרשים מכאן ומכאן. רוח נידרדרה, כסלע עקור, במורד, ותאנה בודדת וישישה נתפלצה מנמנומה ונשתוועה לעזרה בכל יצוריה החשופים והמקומטים. והנה פקעו נאדות במרומים בקולות רעם אדירים — והמלקוש ניתך ארצה בשפכים. הנטיפים הגדולים הקישו אל האדמה בכוח, כאבנים שהוטלו במקלעת. סמיר תקע שתי אצבעות אל תוך פיו ופלט שריקה חדה וממושכת. האות הזה כינס עד מהרה את העדר המפוזר סביבו — והרועה וצאנו, דולפים ומרעידים, חצו בדהרה את המטר, לעבר מערה סמוכה.

העזים נצטופפו אל הדופן הפנימי של המערה. התיש האמוץ התחיל לחזר אחרי אחת העזים — ותדל מיד; הוא נחל הפעם לא אותה סרבנות רגילה ומגרה, אלא אדישות מקהה. קר היה והדשא הטוב רחק עתה — ולבה לא הלך כרגע זה אחרי מזמוטים. סמיר נתישב תחילה מול הפתח. אחרי־כן נתעקר משם, מחמת הקור, ותקע עצמו בין העזים. הללו נדחקו אליו, התחככו בו, והתיש התיצב מאחוריו והשיר פעם בפעם זרירות קצרות מעל ראשו המעוטף בשק. עדיין נשתייד לו, לסמיר, מקצת ממחיית־יומו במטמון שעל בטנו — וכך ישב וצבט ממנה בנחת; צבוט והארך בלעיסה, להאריך את ההנאה.

בפתח נארגה רשת מאושת של מטר. כלניות הלומות־רוח עמדו לרגליה, מורדות ראש ומרעידות. הואדי המת נתחיה לפתע; סוסי מים עכורים, ברעמות־קצף פרועות, עברו־שטפו בו בדהרת־איתנים רועמת ועוורת. ומשתמה המחיה במטמון — קפץ על סמיר רגש הרעב הישן, שנתמוג עם תחושת הצינה, ויחדיו התחילו לטלטל את גופו בצמרמורות חזקות. וכאילו פגע הרגש הזה גם בצאן — נצטדדו העזים בכה ובכה, פניהן אל הדפנים, ועמדו ללחוך את הטחב הרירי. הגדיים חידשו את מלחמתם בעטינים המסוגרים. קמת דממה מוזרה, שעמדה כמחסום אטום בפתח והטילה החוצה את הקולות מקרוב ומרחוק.

ואז פתח סמיר ביבבת־הרעב שלו. היתה זאת כעין מקהלה של יבבות, שבקעו מפיו ומעיניו ומכל טילטול מטיטולי־הרעד של גופו המצומרד. סביבו רקעו העזים באי־מנוחה. מנגד, בעד רשת־המטר הארוגה בפתח, שאג ומרכר הנחל, כסמבטיון

גרגו. הוא ישב, מכונן ומטולטל בעטיפת שקו הדולף, ויבב כנגדו בקול חדגוני, שהזכיר את יללת התן הרעב.

חלפו שעות והמטר טרם ייכלא. הואדי הוסיף לעלע מים עכורים ומקציפים, כשהוא מפכפך ומבקבק, כנתון במחנק, בכל חריציו. ריח חריף של אדמה ועשב חדר אל תוך המערה והגביר, הלך והגבר, את רעבו של סמיר. הנער יבב בלא הפוגה, בכל גרונו, עד שהצריד וקולו נתחרחר, אך לא חדל מיכבתו. והנה, לפתע, נדם. הוא השיר את השק מעליו, ומתוך עירום גופו נשתלחו עיניו בעדר שמסביבו בבילוש ממושך. מבטו הקהה והקודר זרע בעתה על סביביו. העזים נתעקרו בתנועת־בהלה ממקומן, כמו הונף עליהן מטה לא־נראה, ונדחקו במרוצה אל הפתח. התיש השתער בראש — והעדר אחריו. מול רשת המים נעצר התיש תחתיו. הוא שירבב את ראשו החוצה והחזירו מיד שותת מים. אז הרתיע אחרוניו, כשהוא הודף אחריו את העדר כולו, עד שנצמדו אל דופן אחר. וסמיר נותר יחידי במקומו.

אבל סמיר לא השגיח בכך. עיניו לא הרפו מן העדר בהשתערו אל הפתח להימלט מזה ובהרתיעו חזרה — עד שננעצו, כמלקחים מלובנים, אל גדי שחור ומתנוצץ. וברגע שפגעו בו העינים — ניתר הגדי ממקומו, כאילו קוץ נתקע בו. בפעיית־פחד נתכנס בין רגלי אמו, ומתוך האפלולית של מחבואו קמו עיניו אל מול פני הנער. קל ומהיר השתרע סמיר על ארבעותיו, חיפש רגע בזחילה על־פני הקרקע, עד שנזדקף וכידו אבן חדה. הוא פרץ לתוך צניפת העזים, תפס את הגדי המתפרפר בפעיה מבקשת רחמים והטילו לארץ. רק פעם אחת הרים את האבן החדה באגרופו והורידה בהולם עמום — ולא שנה; הגדי נדם. עתה ניסה סמיר להטיל שסע בגופת הגדי; חבט כאן באבן, חתך שם בחודה — ולשוא. רוחו קצרה עליו. הוא נתקצף. את חמתו שפך בהלמו באבן שבידו על ראש הגדי המת; הלם בחמת־נקם וקילל בכל פה, הלם וקילל. לאחר מכן — שוב מגששות ידיו הרוטטות בכל פינה שבגוף, על־מנת לחשוף מקום נוח לשיסוע. דמויות ועצורות־נשימה, ללא ניד ורחש, כמוכות־תדהמה, התבוננו העזים בעינים קמות, נסוכות תמיהת־טיטום, אל הנעשה. ראשו המקרין של התיש נזדקר וקפא בלא ניע מעל כל הראשים. והנה נתמלאה המערה ריח חם, כבד, של קרביים ודם טרי. התיש נודדור. רגלים רקעו בזחירות חרדה, מתוך אי־מנוחה פתאומית. סמיר זרק את האבן המגואלת בדם הצדה והסתער בנהם חיה רעבה על הבטן השסועה. כל גופו ניטלטל מתוך פריעה ושסיעה בשיניו ובציפורניו המגודלות, אגב עילוע חטוף ולעיסה מאומצת ובליעות קולניות. אך בעיצומו של מעשה הטריפה נפלה על סמיר אימת־פתע ללא פשר. הוא ניתק בפלצות מעל טרפו — ומבלי להשתהות רגע שטף החוצה, לתוך הסערה והמטר. הוא לא ידע כי עירום הוא וכי קר לו. הוא לא ידע מפני מי ומה יירא ואנה זה ישא רגלים להימלט. פרעות ראשו ופניו וידיו שתתו דם על גופו ועל צדיו. קיסמי־רגליו לשו בהתאמצות ביון הטובעני והחלקלק של מעלה ההר, הוא רץ וועק בכל כוחו לאמו, רץ והרק מתוך כני־בעתה את כל אשר בלע בהטחות־קיא תכופות ונסערות. טרשים אפורים ודלופים נהמו סביבו, כחיות שהוטרדו ממנוחתן. רעם רדף אחריו. למטה, בגיא, פירכה התאנה הבודדת את עשרות זרועותיה כלפי השמים...